

مدیریت ورزشی - زمستان ۱۳۹۰
شماره ۱۱- ص ص: ۵۲-۳۳
تاریخ دریافت: ۸۹ / ۰۵ / ۲۶
تاریخ تصویب: ۸۹ / ۱۰ / ۲۲

ارزشگذاری عوامل اجتماعی و قانونی مؤثر بر خصوصی سازی باشگاه های ورزشی

دنیا پاداش^۱ - محمد سلطان حسینی - محمد خبیری

کارشناس ارشد دانشگاه اصفهان، استادیار دانشگاه اصفهان، دانشیار دانشگاه تهران

چکیده

عوامل بسیاری بر خصوصی سازی باشگاه های ورزشی تأثیرگذارند. هدف از انجام این پژوهش، شناخت عوامل اجتماعی و قانونی مؤثر بر روند خصوصی سازی باشگاه های ورزشی و ارزشگذاری یا اولویت بندی آنها با استفاده از فرایند تحلیل سلسله مراتبی بود. به این منظور با روش های کتابخانه ای و میدانی عوامل مؤثر جمع آوری و درخت سلسله مراتب تصمیم گیری تدوین شد. سپس با استفاده از آن، پرسشنامه مطالعه استخراج شد. نرخ سازگاری کمتر از ۰/۱ نشانه سازگاری قضاوت هاست. از آنجا که رتبه بندی عوامل باید با نظر خبرگان موضوع انجام گیرد، ۴۵ نفر به عنوان خبره شناسایی شدند و پرسشنامه در اختیار آنها قرار گرفت. نتایج نشان داد عوامل قانونی با وزن ۰/۶۱۸ در مقایسه با عوامل اجتماعی با وزن ۰/۳۸۲ در اولویت است. در مدل کل از بین ۱۲ عامل، عامل های «درصد اهمیت ورزش در برنامه های توسعه اقتصادی - اجتماعی ورزش کشور»، «فقدان قوانین لازم و هماهنگ با اجرای فرایند واگذاری»، «چگونگی اتخاذ روش های مناسب در مراحل مختلف اجرا» و «وجود قوانین و مقررات دست و پاگیر»، به ترتیب دارای بیشترین اولویت هستند. اولویت بندی حاصل می تواند کمک شایانی به مدیران اجرایی در خصوصی سازی باشگاه های ورزش کند.

واژه های کلیدی

فرایند تحلیل سلسله مراتبی، خصوصی سازی، صنعت ورزش، عوامل اجتماعی، عوامل حقوقی - قانونی.

مقدمه

خصوصی‌سازی در شکل ظاهری عبارت است از فرایندی که طی آن وظایف و تأسیسات بخش دولتی به بخش خصوصی انتقال داده می‌شود. بانک جهانی خصوصی‌سازی را انتقال با مالکیت بنگاه‌های اقتصادی از دولت به بخش خصوصی تعریف کرده است، اما خصوصی‌سازی در حقیقت به اشاعه فرهنگی در کلیه سطوح جامعه گفته می‌شود که دستگاه قانونگذاری، قوای قضاییه، مجریه و تمامی آحاد یک کشور باور کنند که «کار مردم» را باید به «مردم» واگذار کرد (۸). در هفده سال گذشته، خصوصی‌سازی از مهم‌ترین دغدغه‌های اصلی برنامه اصلاح ساختاری کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه بوده است. در واقع امروزه به‌دشواری می‌توان کشوری را یافت که برنامه‌ای را برای واگذاری تمام یا بخشی از شرکت‌های دولتی به بخش خصوصی یا سهام کردن بخش خصوصی در مدیریت، مالکیت و امور مالی این شرکت‌ها در پیش نگرفته باشد. ضرورت انجام خصوصی‌سازی، کاملاً به اثبات رسیده است. به‌طور کلی شرکت‌های دولتی عملکرد خوبی ندارند، به‌طوری‌که کالا و خدمات تولیدی آنها با وجود صرف هزینه‌های زیاد، کیفیت خوبی ندارد و در مجموع نشان داده شده که واحدهای اسراف‌کننده و ناکارآمدی هستند (۲۰).

در کشور ما نیز با احیای مجدد اصل ۴۴ قانون اساسی در پی ابلاغیه مقام معظم رهبری، بیش از پیش ضرورت مشارکت مردم در توسعه همه‌جانبه کشور در کشور ما مطرح شد، تا جایی که در موارد متعددی از بندهای برنامه توسعه چهارم کشور، لزوم واگذاری فعالیت‌های زیرپوشش دولت به بخش خصوصی گنجانده شده است. در این برنامه خصوصی‌سازی در صنایع مختلف به‌ویژه صنعت ورزش مورد توجه قرار گرفته است. به‌طور مثال، در مواد ۱۱۷، ۱۳۵، ۱۳۶ و ۱۴۵ به شرح وظایف و مأموریت‌های بخش تربیت بدنی به‌منظور گسترش امر ورزش و کاهش تصدی‌گری بخش دولتی اشاره شده است. در ماده ۱۱۷ این قانون، قانونگذاران نگاه ویژه‌ای به باشگاه‌های ورزشی داشته‌اند (۱۶). باشگاه‌های ورزشی نقش بسیار مؤثری در عمومی کردن ورزش، ایجاد انگیزه، جذب جوانان به ورزش قهرمانی و تربیت ورزشکاران در رشته‌های مختلف ورزشی دارند و با برگزاری رقابت‌های ورزشی شور و نشاط در جامعه می‌شوند. از این‌رو، نقش و سهم باشگاه‌های ورزشی به‌عنوان بنگاه‌های اقتصادی نباید فراموش شود.

موضوع قابل توجه بحث مالکیت دولت در باشگاه‌داری است. مرور نوع مالکیت باشگاه‌های حرفه‌ای ایران حاکی از تصدی‌گری بسیار بالای دولت در باشگاه‌داری است (۴). درحالی‌که امروزه مقوله مالکیت دولتی باشگاه‌های حرفه‌ای به شدت غیرمعقول و در بسیاری از موارد از جمله در اروپا کاملاً غیرقانونی است (۷). از جنبه دیگر در بسیاری از کشورهای جهان ساختار سنتی باشگاه‌ها تغییر کرده و به مدد تجاری شدن باشگاه‌ها، صنعت ورزش بسیار پیشرفت کرده است. در کشورهای پیشرفته ارزش افزوده صنعت ورزش بخش چشمگیری از تولید ناخالص داخلی را تشکیل می‌دهد و نقش مهمی در ایجاد درآمد، اشتغال و نیز تفریح و سرگرمی دارد (۹). این در حالی است که صنعت ورزش در ایران هزینه‌بر است. باشگاه‌های ایرانی از دولت بودجه می‌گیرند و توان درآمدزایی زیادی ندارند.

براساس اصل ۴۴ قانون اساسی و تحقیقاتی که در صنایع مختلف و همچنین صنعت ورزش انجام گرفته، لزوم خصوصی‌سازی صنایع مشخص شده است. به‌طور مثال نریمانی (۱۳۸۱) با بررسی پیامدهای خصوصی‌سازی در شرکت‌های تعمیرات نیروی برق ایران به این نتیجه رسید که تأثیر خصوصی‌سازی بر کارایی، تقویت روحیه مشارکت، رضایت خاطر کارکنان، انجام به‌موقع و بهینه تعمیرات نیروگاهی، جذب و نگهداری نیروهای متخصص و تعیین میزان تعهد کارکنان موفق بوده است (۲۲). عارفیان (۱۳۸۴) بیان کرده که ۸۱ درصد مدیران استان مازندران خصوصی‌سازی را موجب توسعه و تحول ورزش استان دانسته‌اند. ۷۲ درصد نمونه آماری خصوصی‌سازی را در اصلاح ساختار ورزشی مازندران مؤثر دانسته‌اند. ۷۹ درصد مدیران خصوصی‌سازی را موجب افزایش بهره‌وری و بهینه‌سازی در ورزش مازندران دانسته‌اند (۱۴). الهی (۱۳۸۷) مالکیت بسیاری از شرکت‌های دولتی، نابسامانی نظام باشگاه‌داری، دخالت‌های بیش از حد در امور اداره باشگاه‌ها، سازمان لیگ و ... را جزء موانع توسعه اقتصادی صنعت فوتبال جمهوری اسلامی ایران برشمرده است (۴). بررسی‌های میچی و آگتون (۲۰۰۵) نشان داد که اداره شرکتی باشگاه‌ها علاوه بر نبود معیارهای ادارل باشگاه‌ها در عین حال باشگاه‌ها توانسته‌اند با شفاف‌سازی اطلاعات مدیریتی و مالی خود سود بیشتری را عاید خود سازند (۲۷).

نکته مورد توجه، چگونگی طی کردن مراحل خصوصی‌سازی است. در کشور ایران بحث خصوصی‌سازی باشگاه‌های ورزشی از سال ۱۳۸۴ مطرح شده است. با اینکه مسئولان سازمان خصوصی‌سازی در ابتدای سال ۱۳۸۸ از واگذاری سهام باشگاه‌های استقلال و پیروزی تا پایان سال خبر داده بودند، اما این امر جامه عمل

نپوشید و براساس گزارش سازمان خصوصی‌سازی در سال ۱۳۸۸، علت واگذار نکردن باشگاه، «عدم ارائه اطلاعات» مطرح شد (۱۱).

این مسئله یادآور این نکته است که قبل از خصوصی‌سازی باید مقدمات لازم برای خصوصی‌سازی فراهم شود. باید توجه داشت که یکی از الزامات خصوصی‌سازی، ایجاد بسترها و زیرساخت‌هایی است که ادامه حیات و رشد سازمان‌های خصوصی و بنگاه‌های اقتصادی فعال در بخش خصوصی را تضمین و تقویت می‌کند. نتایج پژوهش کیانی و فاضلیان (۱۳۸۸) نشان داد که فقدان نهادهای تخصصی در حوزه خصوصی‌سازی صنعت ورزش، نقش زیادی در عدم توفیق خصوصی‌سازی بنگاه‌ها و باشگاه‌های ورزشی در ایران داشته است (۱۹).

عوامل بسیاری بر خصوصی‌سازی باشگاه‌های ورزشی اثر می‌گذارند. برای مثال قره‌خانی و همکاران (۱۳۸۸) مهم‌ترین موانع خصوصی‌سازی باشگاه‌های فوتبال را در چهار دسته حقوقی، ساختاری، اقتصادی و مدیریتی را بررسی کردند (۱۷). در این پژوهش تمرکز بر یافتن عوامل اجتماعی و حقوقی - قانونی است. ابراهیم بای سلامی (۱۳۸۵) دلایل اصلی شکست سیاستگذاری‌های عمومی به‌ویژه در زمینه مشارکت، تقویت و فعالیت بخش خصوصی در ایران را موانع فرهنگی، نهادی، ارزشی و ایدئولوژیک دانسته است (۲).

بعد از شناسایی عوامل مؤثر موضوع رتبه‌بندی آنها مطرح می‌شود. با اینکه رتبه‌بندی به نسبت معمول است اما اغلب امری دشوار تلقی می‌شود. علت پیچیدگی این است که بیش از یک بعد برای ارزیابی و بیش از یک تصمیم‌گیرنده وجود دارد. اولویت‌بندی یا رتبه‌بندی اهمیت زیادی دارد، زیرا می‌تواند مقدمه برنامه‌ریزی صحیح باشد. در واقع نتیجه حاصل از اولویت‌بندی چارچوب و اصول ناظر بر برنامه‌ریزی را مشخص می‌کند که از نتیجه آن می‌توان انتظار خصوصی‌سازی را داشت.

در این پژوهش از فرایند تحلیل سلسله مراتبی برای اولویت‌بندی استفاده شد. مزیت اصلی AHP آن است که به محققان کمک می‌گیرند تا مسئله پیچیده به‌صورت ساختار سلسله مراتبی به اجزایی تقسیم شود، سپس به طرز منطقی وزن‌دهی شده تا عوامل مختلف به‌ترتیب اهمیتشان اولویت‌بندی شوند (۱۵). روش AHP در تحقیقات مختلفی به کار رفته است. برای مثال در مقاله‌ای با عنوان «روش تحلیل سلسله مراتبی^۱ برای رتبه-

بندی اجرای خطای لیگ برتر بیسبال آمریکا»، خطای بازیکنان لیگ برتر به واسطه ترکیب فرایند تحلیل سلسله‌مراتبی و آمار خطاهای خود بازیکنان تجزیه و تحلیل شد (۲۶). روش AHP در دامنه وسیعی از تصمیم‌گیری‌های پیچیده استفاده شده، به‌طور مثال می‌توان به اولویت‌بندی در سیستم مدیریت ایمنی (۲۳)، اولویت‌بندی فناوری‌های تولید نیروی توزیعی (۲۹) و اولویت‌بندی موانع بهره‌وری انرژی در گروه‌های صنایع کوچک (۲۸) اشاره کرد.

مبانی نظری فرایند تحلیل سلسله‌مراتبی

اصول فرایند تحلیل سلسله‌مراتبی

توماس ساعتی چهار اصل زیر را به‌عنوان اصول فرایند تحلیل سلسله‌مراتبی بیان کرده و تمام محاسبات قوانین و مقررات را بر این اصول بنا نهاده است. این اصول عبارتند از:

۱. شرط معکوسی: اگر ترجیح عنصر الف بر عنصر ب برابر n باشد، ترجیح عنصر ب بر عنصر الف برابر $1/n$ خواهد بود؛
 ۲. اصل همگنی: عنصر الف با عنصر ب باید همگن و قابل مقایسه باشد. به‌بیان دیگر، برتری عنصر الف بر عنصر ب نمی‌تواند بی‌نهایت باشد؛
 ۳. وابستگی: هر عنصر سلسله‌مراتبی ممکن است به عنصر سطح بالاتر خود وابسته بوده و به‌صورت خطی این وابستگی تا بالاترین سطح ادامه داشته باشد؛
 ۴. انتظارات: هرگاه تغییری در ساختمان سلسله‌مراتبی رخ دهد، فرایند ارزیابی باید دوباره انجام گیرد.
- اساس این روش، استفاده از مقایسه‌های زوجی عوامل برای تعیین میزان اهمیت نسبی آنهاست (۱۳). پرسش اصلی تحقیق عبارت است از اینکه عوامل اجتماعی و قانونی مؤثر بر خصوصی‌سازی باشگاه‌های ورزشی کدام‌اند و اولویت‌بندی آنها چگونه است.

روش تحقیق

پژوهش حاضر به لحاظ هدف، از نوع کاربردی و از نظر روش توصیفی است. در این پژوهش از فرایند تحلیل سلسله مراتبی برای اولویت‌بندی استفاده شد. فرایند تحلیل سلسله مراتبی شامل سه مرحله اصلی است:

۱. ترسیم درخت سلسله مراتب؛
 ۲. تهیه جداول مقایسات زوجی و قرار دادن آنها در اختیار افراد شرکت‌کننده در پژوهش؛
 ۳. بررسی نرخ ناسازگاری (باید کمتر از ۰/۱ باشد) و تلفیق نظرهای افراد از طریق میانگین هندسی و حصول رتبه‌بندی (۲۱).
- در زیر هریک از مراحل توضیح داده می‌شود.

مرحله اول

ترسیم درخت سلسله مراتب، کلیدی‌ترین قسمت روش فرایند تحلیل سلسله‌مراتبی است. ابتدا باید عوامل شناسایی شده و سپس در سلسله‌مراتب قرار گیرند. به عبارت دیگر، مسئله به عواملی تقسیم می‌شود که در سطوح مختلف قرار می‌گیرند و هر عامل ممکن است خود به عوامل جزئی‌تر تقسیم شود. در درخت سلسله‌مراتبی، سطح یک، شامل هدف خواهد بود. در سطح دوم، معیارها و در سطح سوم زیرمعیارها قرار می‌گیرند.

برای جمع‌آوری اطلاعات این پژوهش و شناسایی عوامل اجتماعی و قانونی مؤثر بر خصوصی‌سازی باشگاه‌های ورزشی، از روش کتابخانه‌ای و میدانی استفاده شد. در روش کتابخانه‌ای با مراجعه به کتاب‌ها و تحقیقات مختلف مرتبط با خصوصی‌سازی و باشگاه‌های ورزشی و در روش میدانی با مصاحبه با دست‌اندرکاران و استادانی که به موضوع پژوهش آشنایی دارند، عوامل اجتماعی و قانونی مؤثر بر روند خصوصی‌سازی باشگاه‌های ورزشی شناسایی شد. سپس با بررسی ارتباط عوامل با یکدیگر و نظرخواهی از ۷ نفر از خبرگان آشنا با موضوع پژوهش، عوامل جمع‌آوری شده به صورت درخت تصمیم‌گیری در سلسله‌مراتب چهار سطحی تقسیم‌بندی شد.

مرحله دوم

اولین گام در اولویت‌دهی اجزای یک مسئله، انجام مقایسات زوجی است. به این معنی که اجزا به صورت زوجی براساس یک معیار با هم مقایسه می‌شوند (۱). در این پژوهش برای مقایسات زوجی از پرسشنامه‌ای استفاده شد که با طرح خاصی برای مقایسه بین عوامل طراحی شده و متفاوت از پرسشنامه‌های معمولی است. تعداد شاخص‌های کلی و معیارها و زیرمعیارها ۱۸ عدد و تعداد مقایسات زوجی مورد نیاز ۲۰ مقایسه جمع-آوری شود. در نتیجه پرسشنامه شامل ۲۰ سؤال است. پرسشنامه تهیه شده دو بخش دارد. بخش اول مربوط به ویژگی شخصی پاسخ‌دهندگان و بخش دوم مربوط به پژوهش است.

هنگام استفاده از روش شناخته شده تحلیل سلسله‌مراتبی برای اولویت‌بندی، باید نظرهای خبرگان موضوع به صورت مقایسات زوجی جمع‌آوری شود بنابراین از افراد زیر برای نظرسنجی استفاده شد.

- اعضای علمی دانشگاه‌ها در رشته مدیریت ورزشی که با موضوع پژوهش آشنایی داشتند (۳ نفر)
- اعضای هیأت علمی دانشگاه‌ها در رشته اقتصاد که با موضوع پژوهش آشنایی داشتند (۳ نفر)
- رئیس یا معاونان اتحادیه فوتبال (۱ نفر)؛
- رؤسا یا نواب رئیس فدراسیون‌های فوتبال، والیبالی، بسکتبال، کشتی، تکواندو (۴ نفر)؛
- رؤسای لیگ‌های فدراسیون‌های یادشده (۳ نفر)؛
- مدیرعامل، معاون یا مسئول بازاریابی باشگاه‌های کشور (۶ نفر).

شایان ذکر است منظور از خبرگان کسانی بودند که دست کم یکی از ویژگی‌های زیر را داشته باشند:

۱. تجربه مطالعاتی و اجرایی در زمینه خصوصی‌سازی و ورزش؛

۲. تخصص در رشته تربیت بدنی و اقتصاد؛

۳. معرفی توسط افراد مطلع.

باتوجه به ویژگی‌های مطرح‌شده، از میان افراد جامعه در مجموع ۴۵ نفر به‌عنوان خبره شناسایی شدند و پرسشنامه در اختیار آنها قرار گرفت.

مرحله سوم

سومین اصل مورد توجه، سازگاری است. در این مسائل اطلاع از سازگاری قضاوت‌ها به این دلیل حائز اهمیت است که احساس نشود این قضاوت‌ها به‌صورت تصادفی اعمال شده‌اند. AHP ناسازگاری کلی قضاوت‌ها را به‌وسیله نرخ ناسازگاری^۱ محاسبه می‌کند (۱). ناسازگاری محاسبه‌شده در این پژوهش کمتر از ۰/۱ است پس قضاوت‌ها سازگارند.

در این پژوهش به‌منظور تجزیه و تحلیل داده‌های گردآوری شده از نرم‌افزار excel و expert choice استفاده شد. نرم‌افزار expert choice برای تحلیل مسائل تصمیم‌گیری چندمعیاره با استفاده از روش فرایند تحلیل سلسله‌مراتبی طراحی شده و قابلیت زیادی دارد. علاوه بر امکان طراحی نمودار سلسله‌مراتبی تصمیم‌گیری و تشکیل ماتریس‌های زوجی و تعیین اولویت‌ها و محاسبه وزن نهایی، محاسبه نرخ ناسازگاری، قابلیت رتبه‌بندی گزینه‌های تصمیم‌گیری را نیز دارد.

در انتها به‌طور خلاصه به مراحل روش تحقیق اشاره می‌شود. ابتدا عوامل اجتماعی و قانونی مؤثر بر روند خصوصی‌سازی باشگاه‌های ورزشی شناسایی و سپس به درختواره تبدیل شد. پس از آن درختواره به پرسشنامه تبدیل شد و پرسشنامه برای رتبه‌بندی عوامل در اختیار خبرگان قرار گرفت. در نهایت نرخ ناسازگاری قضاوت‌ها محاسبه شد.

نتایج و یافته‌های تحقیق

پس از مطالعات کتابخانه‌ای، جست‌وجو در سایت‌های معتبر علمی و بررسی متون علمی موجود در زمینه خصوصی‌سازی و به‌ویژه خصوصی‌سازی باشگاه‌های ورزشی و نیز بررسی وضعیت فعلی خصوصی‌سازی

1 - Consistency rate

باشگاه‌های ورزشی و مصاحبه با دست‌اندرکاران و استادان آگاه با موضوع پژوهش عوامل اجتماعی و حقوقی - قانونی مؤثر بر خصوصی‌سازی باشگاه‌های ورزشی شناسایی شد. این عوامل در سلسله مراتب چهار سطحی دسته‌بندی شد و مبنای پرسشنامه قرار گرفت. شایان ذکر است که در این نوع تحقیقات، سلسله مراتب طراحی‌شده اهمیت فراوانی دارد. این سلسله‌مراتب در شکل ۱ همراه با وزن‌های نسبی حاصل نشان داده شده است. سپس به اولویت‌بندی عوامل حاصل پرداخته شد. اولویت‌بندی از سطح دوم شروع می‌شود زیرا سطح اول شامل هدف پژوهش است. همان‌طور که شکل ۱ نشان می‌دهد، عوامل حقوقی و قانونی با وزن ۰/۶۱۸ نسبت به عوامل اجتماعی دارای اولویت اول است.

حال به‌طور مجزا اولویت‌های معیارها و زیرمعیارها هریک از عوامل در سطوح مختلف سلسله‌مراتب بیان می‌شود.

اولویت‌بندی عوامل حقوقی و قانونی مؤثر بر خصوصی‌سازی باشگاه‌های ورزشی چگونه است؟

اولویت‌بندی معیارها و زیرمعیارها براساس سطح‌های سلسله مراتب مربوط به جنبه‌های حقوقی - قانونی از سطح سوم شروع می‌شود.

اولویت‌بندی شاخص‌ها و معیارهای جنبه‌های حقوقی و قانونی، سطح سوم

همان‌طور که شکل ۱ نشان می‌دهد جنبه‌های حقوقی و قانونی در سطح سوم سه معیار دارد که در بین آنها «همسو نبودن مقررات و سیاست‌های اجرایی ارگان‌های قانونی کشور با سیاست خصوصی‌سازی» با وزن ۰/۳۹۲ در اولویت اول قرار دارد.

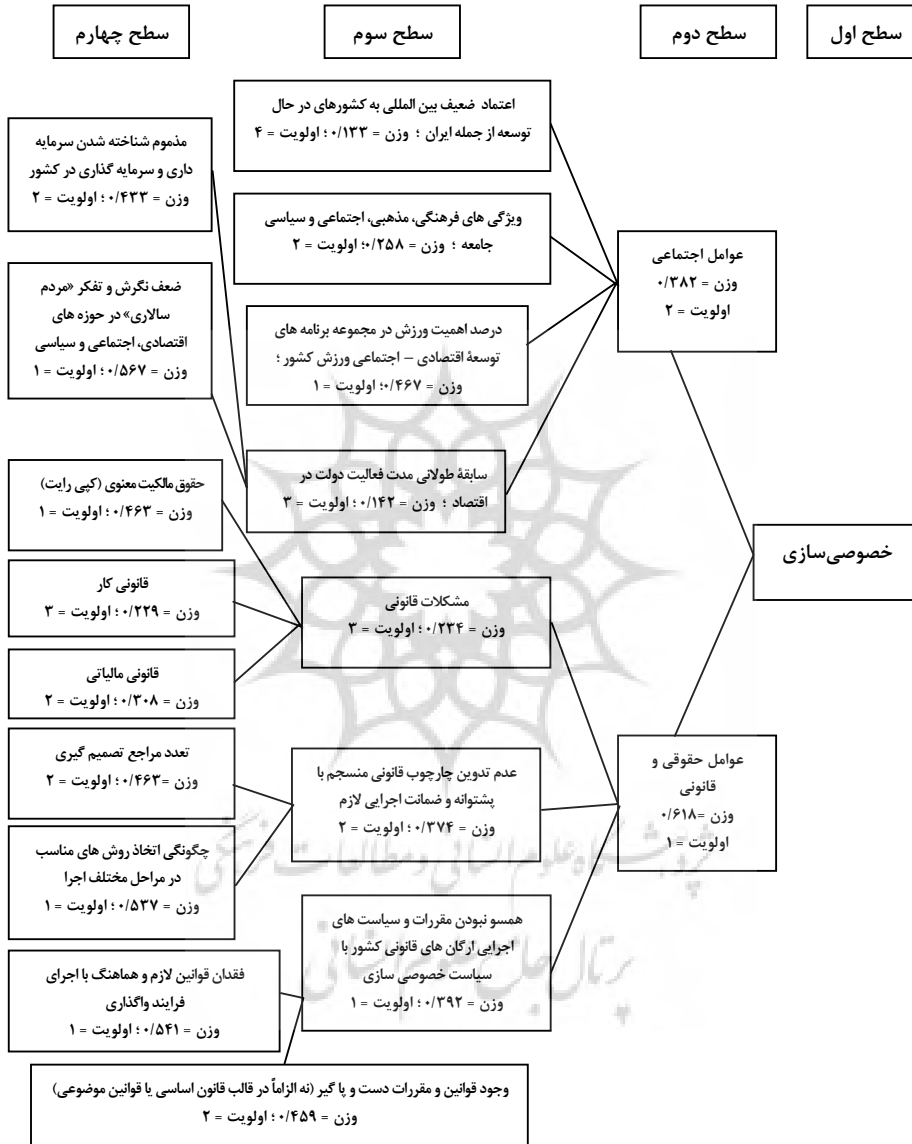
اولویت‌بندی شاخص‌ها و معیارهای جنبه‌های حقوقی و قانونی، سطح چهارم (مدل کل)

در این قسمت زیرمعیارهای سطح چهارم جنبه‌های حقوقی و قانونی همان زیرمعیارهای نهایی جنبه‌های حقوقی و قانونی‌اند که در این پژوهش بررسی شدند. همان‌طور که جدول ۱ نشان می‌دهد از بین این ۷ زیرمعیار، «فقدان قوانین لازم و هماهنگ با اجرای فرایند واگذاری»، «چگونگی اتخاذ روش‌های مناسب در مراحل مختلف اجرا» و «وجود قوانین و مقررات دست و پاگیر (نه الزاماً در قالب قانون اساسی یا قوانین

موضوعی» با اختصاص تقریباً ۶۰ درصد وزن نهایی، اولویت‌های اول، دوم و سوم را به خود اختصاص می‌دهند و ۳ زیرمعیار آخر «حقوق مالکیت معنوی (کپی‌رایت)»، «قانون مالیاتی» و «قانون کار» کمتر از ۲۵ درصد از وزن نهایی را دارند. با توجه به اینکه نرخ ناسازگاری کمتر از ۰/۰۱ درصد است، این نتایج دارای سازگاری بوده می‌توان به آن اتکا کرد.

جدول ۱_ وزن نهایی و اولویت بندی شاخص‌ها و معیارهای جنبه‌های حقوقی و قانونی، در سطح چهارم (مدل کل) درخت سلسله مراتب

اولویت نهایی	وزن نهایی	نام زیرمعیار در سطح چهارم	نام معیار در سطح سوم
۱	۰/۲۱۲	فقدان قوانین لازم و هماهنگ با اجرای فرایند واگذاری	همسو نبودن مقررات و سیاست‌های اجرایی ارگان‌های قانونی کشور با سیاست خصوصی سازی
۲	۰/۲۰۱	چگونگی اتخاذ روش‌های مناسب در مراحل مختلف اجرا	عدم تدوین چارچوب قانونی منسجم با پشتوانه و ضمانت اجرایی لازم
۳	۰/۱۸۰	وجود قوانین و مقررات دست و پاگیر (نه الزاماً در قالب قانون اساسی یا قوانین موضوعی)	همسو نبودن مقررات و سیاست‌های اجرایی ارگان‌های قانونی کشور با سیاست خصوصی سازی
۴	۰/۱۷۳	تعدد مراجعه تصمیم‌گیری	عدم تدوین چارچوب قانونی منسجم با پشتوانه و ضمانت اجرایی لازم
۵	۰/۱۰۸	حقوق مالکیت معنوی (کپی‌رایت)	مشکلات قانونی
۶	۰/۰۷۲	قانون مالیاتی	مشکلات قانونی
۷	۰/۰۵۴	قانون کار	مشکلات قانونی

شکل ۱. درخت سلسله مراتب عوامل اجتماعی و قانونی مؤثر بر خصوصی سازی باشگاه های ورزشی همراه با وزن های نسبی حاصل

اولویت‌بندی عوامل اجتماعی مؤثر بر خصوصی‌سازی باشگاه‌های ورزشی چگونه است؟

اولویت‌بندی معیارها و زیرمعیارها براساس سطوح سلسله مراتب مربوط به جنبه‌های اجتماعی از سطح سوم شروع می‌شود.

اولویت‌بندی شاخص‌ها و معیارهای جنبه‌های اجتماعی، سطح سوم

همان‌طور که شکل ۱ نشان می‌دهد، جنبه‌های اجتماعی در سطح سوم دارای چهار معیار است که در بین آنها «درصد اهمیت ورزش در مجموعه برنامه‌های توسعه اقتصادی - اجتماعی ورزش کشور» با وزن ۰/۴۶۷ در اولویت اول قرار دارد. این عامل به‌تنهایی بیش از ۴۵ درصد وزن‌ها را به خود اختصاص می‌دهد.

اولویت‌بندی شاخص‌ها و معیارهای جنبه‌های اجتماعی، سطح چهارم

همان‌طور که شکل ۱ نشان می‌دهد، جنبه‌های اجتماعی در سطح چهارم دارای دو زیر معیار است که از بین آنها «ضعف نگرش و تفکر مردم‌سالاری در حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی و سیاسی» در اولویت اول قرار دارد.

اولویت‌بندی شاخص‌ها و معیارهای جنبه‌های اجتماعی، در مدل کل

همان‌طور که در جدول ۲ دیده می‌شود، از بین ۵ زیرمعیار مربوط به جنبه‌های اجتماعی که در این پژوهش بررسی شد. «درصد اهمیت ورزش در مجموعه برنامه‌های توسعه اقتصادی - اجتماعی ورزش کشور»، در اولویت اول قرار دارد. همچنین بیش از ۴۵ درصد وزن‌های نهایی را به خود اختصاص داده است. باتوجه به اینکه نرخ ناسازگاری کمتر از ۰/۰۱ درصد است. این نتایج دارای سازگاری و قابل اتکاست.

جدول ۲ - وزن نهایی و اولویت‌بندی شاخص‌ها و معیارهای جنبه‌های اجتماعی، در مدل کل درخت سلسله

اولویت	وزن نهایی	زیرمعیارها	نام بعد
۱	۰/۴۶۷	درصد اهمیت ورزش در مجموعه برنامه‌های توسعه اقتصادی - اجتماعی ورزش کشور	جنبه‌های اجتماعی
۲	۰/۲۵۸	ویژگی‌های فرهنگی، مذهبی، اجتماعی و سیاسی جامعه	
۳	۰/۱۲۳	اعتماد ضعیف بین‌المللی به کشورهای در حال توسعه از جمله ایران	
۴	۰/۰۸۲	ضعف نگرش و تفکر «مردم‌سالاری» در حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی و سیاسی	
۵	۰/۰۶۰	مذموم شناخته شدن سرمایه‌گذاری و سرمایه‌گذاری در کشور	

اولویت‌بندی شاخص‌ها و معیارها در مدل کلی

همان‌طور که جدول ۳ نشان می‌دهد، از ۱۲ زیرمعیاری که در این پژوهش بررسی شد، درصد اهمیت ورزش در مجموعه برنامه‌های توسعه اقتصادی - اجتماعی ورزش کشور، فقدان قوانین لازم و هماهنگ با اجرای فرایند واگذاری، چگونگی اتخاذ روش‌های مناسب در مراحل مختلف اجرا، وجود قوانین و مقررات دست و پاگیر، ۴ زیرمعیاری هستند که در اولویت نخست قرار دارند. علاوه بر این، ۴ زیر معیار اول بیش از ۵۰ درصد و ۴ زیرمعیار آخر کمتر از ۱۵ درصد وزن‌های نهایی را به خود اختصاص داده‌اند. این نکته می‌تواند برای خصوصی‌سازی بهتر مورد توجه مسئولان قرار گیرد. باتوجه به اینکه نرخ ناسازگاری مدل کل برابر با ۰/۰۱ است، این مدل دارای سازگاری و قابل اتکاست.

جدول ۳ - وزن نسبی و نهایی و اولویت‌بندی معیارها و زیرمعیارها در مدل کلی

اولویت	وزن نهایی	زیرمعیارها	نام بعد
۱	۰/۱۷۸	درصد اهمیت ورزش در مجموعه برنامه‌های توسعه اقتصادی - اجتماعی ورزش کشور	اجتماعی
۲	۰/۱۳۱	فقدان قوانین لازم و هماهنگ با اجرای فرایند واگذاری	حقوقی قانونی
۳	۰/۱۲۴	چگونگی اتخاذ روش‌های مناسب در مراحل مختلف اجرا	حقوقی قانونی
۴	۰/۱۱۱	وجود قوانین و مقررات دست و پاگیر	حقوقی قانونی
۵	۰/۱۰۷	تعدد مراجع تصمیم‌گیری	حقوقی قانونی
۶	۰/۰۹۸	ویژگی‌های فرهنگی و مذهبی اجتماعی و سیاسی جامعه	اجتماعی
۷	۰/۰۶۷	حقوق مالکیت معنوی	حقوقی قانونی
۸	۰/۰۵۱	اعتماد ضعیف بین‌المللی به کشورهای در حال توسعه از جمله ایران	اجتماعی
۹	۰/۰۴۵	قانون مالیاتی	حقوقی قانونی
۱۰	۰/۰۳۳	قانون کار	حقوقی قانونی
۱۱	۰/۰۳۱	ضعف نگرش و تفکر «مردم‌سالاری» در حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی و ساسی	اجتماعی
۱۲	۰/۰۲۳	مذموم شناخته شدن سرمایه‌داری و سرمایه‌گذاری	اجتماعی

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج به‌دست آمده از سطح دوم پژوهش، باتوجه به شکل ۱ نشان می‌دهد که عوامل حقوقی و قانونی با وزن ۰/۶۱۸ در اولویت بالاتری نسبت به عوامل اجتماعی با وزن ۰/۱۱۷ قرار دارد. در زیر این عوامل به‌ترتیب اولویت توضیح داده می‌شود:

عوامل قانونی

عوامل حقوقی - قانونی نسبت به عوامل اجتماعی، در اولویت قرار دارد. خصوصی‌سازی باشگاه‌های ورزشی بدون توسعه حقوقی و قانونی لازم میسر نخواهد شد. زیرمعیارهای این جنبه در سطح سوم به‌ترتیب اولویت، «همسو نبودن مقررات و سیاست‌های اجرایی ارگان‌های قانونی کشور با سیاست خصوصی‌سازی» با وزن ۰/۳۹۲، «عدم تدوین چارچوب قانونی منسجم با پشتوانه و ضمانت اجرایی لازم» با وزن ۰/۳۷۴ و «مشکلات قانونی» با وزن ۰/۲۳۴ است (شکل ۱).

زیرمعیار «همسو نبودن مقررات و سیاست‌های اجرایی ارگان‌های قانونی کشور با سیاست خصوصی‌سازی» در سطح چهارم دارای زیرمعیارهای «فقدان قوانین لازم و هماهنگ با اجرای فرایند واگذاری» با وزن ۰/۵۴۱ و «وجود قوانین و مقررات دست‌وپاگیر» با وزن ۰/۴۵۹ به‌ترتیب اولویت است (شکل ۱). همچنین این دو عامل در اولویت‌بندی مدل کل به‌ترتیب در اولویت‌های دوم و چهارم قرار دارند (جدول ۳). پس دولتمردان و مسئولان خصوصی‌سازی باید به این موارد توجه زیادی داشته باشند. صفارزاده (۱۳۸۱) وجود قوانین دست‌وپاگیر را یکی از عوامل مؤثر در عدم موفقیت کامل اجرای سیاست خصوصی‌سازی بیان می‌کند (۱۲).

به‌طور کلی، مقررات بیشتر، با افزایش ناکارآمدی نهادهای عمومی، افزایش تأخیرها و هزینه‌های بیشتر و با تعداد بیشتر بیکاران، فساد (اداری)، بهره‌وری و سرمایه‌گذاری کم مرتبط است. درحالی‌که تأثیر مثبتی بر کیفیت کالاهای بخش خصوصی یا عمومی ندارد. حکومت‌های کشورهای فقیر که بیش از همه قانون وضع می‌کنند، کمترین ظرفیت ضمانت حسن اجرا و کمترین موازنه و بازرسی را به‌منظور حصول اطمینان از عدم سوءاستفاده دستگاه‌های قضایی و اخذ رشوه از صاحبان کسب و کار انجام می‌دهند. مقررات بیش از حد، تأثیری منحرف-کننده (فسادبرانگیز) بر مردمی (قشرهایی) که این مقررات به قصد حمایت از آنها وضع می‌شود، دارد. مقررات

دست‌وپاگیر، در اغلب موارد ابزار نامناسبی برای حمایت از گروه‌های فقیر جامعه است (۱۸). توکلی (۱۳۸۶)، «وجود قوانین سخت و بازدارنده در امر سرمایه‌گذاری» و «ابهام و نارسایی قوانین موجود» را موانع تأثیرگذار بر روند خصوصی‌سازی استان قم مطرح می‌کند (۵). احمدی (۱۳۸۵) نیز قوانین سختگیرانه نهادهای مختلف دولتی در اداره اماکن خصوصی ورزشی را به‌عنوان موانع و مشکلات موجود در خصوصی‌سازی ورزش از دیدگاه صاحبان باشگاه‌های خصوصی بیان می‌کند (۳).

بعد از «همسو نبودن مقررات و سیاست‌های اجرایی ارگان‌های قانونی کشور با سیاست خصوصی‌سازی»، «عدم تدوین چارچوب قانونی منسجم با پشتوانه و ضمانت اجرایی لازم»، در اولویت دوم قرار دارد که در زیرمعیارهای این عامل باید به «چگونگی اتخاذ روش‌های مناسب در مراحل مختلف اجرا» توجه مناسبی شود، زیرا این زیرمعیار در بین تمامی عوامل مؤثر در اولویت سوم قرار دارد (جدول ۳).

آخرین زیرمعیار، جنبه‌های حقوقی و قانونی مشکلات قانونی است که زیرمعیارهای آن براساس شکل ۱ به- ترتیب اولویت به این قرار است: مالکیت معنوی (کپی‌رایت) با وزن ۰/۴۶۳، قانون مالیاتی با وزن ۰/۳۰۸ و قانون کار با وزن ۰/۲۲۹.

به‌طور معمول، شرکت‌های تجاری تمایل دارند با پرداخت مبالغی به‌صورت انحصاری، آرم یا نشان خود را در عرصه صنعت ورزش (فوتبال) به نمایش بگذارند و استفاده تبلیغاتی مناسب از این موضوع ببرند (۲۵). برای نمونه، هنگامی که حامیان مالی با پرداخت مبالغی به یک باشگاه حرفه‌ای یا تیم ملی، به تبلیغ نشان خود بر روی پیراهن آنها می‌پردازند، خواهان استفاده انحصاری از این موضوع هستند. به‌بیان دیگر، هدف آنها این است که آرم یا نشان تجاری خود را با آرم و اعتبار باشگاه و یا تیم ملی مربوط پیوند بزنند و برای خودآگاهی عمومی و وفاداری نشان ایجاد کنند (۲۴). هم‌اکنون در کشور ما قانون حقوق مالکیت معنوی و کپی‌رایت اجرا نمی‌شود و موجب می‌شود صنعت ورزش اهداف سرمایه‌گذاران و حامیان مالی را به‌خوبی برآورده نسازد و این مورد بر خصوصی‌سازی باشگاه‌های ورزشی تأثیر بسزایی خواهد گذاشت. الهی (۱۳۸۷) قانون حقوق مالکیت معنوی و کپی‌رایت در کشور را، یکی از موانع شناسایی شده در توسعه اقتصادی فوتبال بیان می‌کند (۴) که نتایج پژوهش حاضر را تأیید می‌کند. احمدی (۱۳۸۵) وضعیت نامناسب قانون کار، بیمه و مالیات را به‌عنوان یکی از موانع و مشکلات خصوصی‌سازی ورزش از دیدگاه صاحبان باشگاه‌های ورزشی بیان می‌کند (۳). عارفیان (۱۳۸۵) اظهار

می‌دارد ۹۰ درصد مدیران استان مازندران به شدت در نیل به اهداف خصوصی‌سازی، با اصلاح قوانین و مقررات اعم از اعطای تسهیلات بانکی، بخشودگی مالیات، تعدیل عوارض و واگذاری زمین‌هایی با کارایی ورزشی و ... در راه رفع موانع و مشکلات خصوصی‌سازی موافق بوده‌اند (۱۴).

عوامل اجتماعی

از بین زیرمعیارهای عوامل اجتماعی، «درصد اهمیت ورزش در مجموعه برنامه‌های توسعه اقتصادی - اجتماعی ورزش کشور»، در اولویت اول در بین تمامی عوامل مؤثر بر خصوصی‌سازی باشگاه‌های ورزشی قرار دارد (جدول ۳)، این موضوع بیانگر اهمیت توجه به معیارهای اجتماعی است. در میان زیرمعیارها جنبه‌های اجتماعی در سطح سوم، «درصد اهمیت ورزش در مجموعه برنامه‌های توسعه» با وزن ۰/۴۶۷، «ویژگی‌های فرهنگی، مذهبی، اجتماعی و سیاسی جامعه» با وزن ۰/۲۵۸، «سابقه طولانی مدت فعالیت دولت در اقتصاد» با وزن ۰/۱۴۲ و در نهایت «اعتماد ضعیف بین‌المللی به کشورهای در حال توسعه از جمله ایران» با وزن ۰/۱۳۳، به ترتیب بیشترین اهمیت را از نظر اولویت دارند (شکل ۱).

طرح جامع ورزش در شهریورماه ۱۳۸۴ به تصویب هیأت دولت جمهوری اسلامی ایران رسید، اما شواهد حاکی از آن است که پس از گذشت چهار سال از زمان تصویب، کمترین اقدامی برای اجرای آن صورت نگرفته است (۱۰). همچنین بند (ز) ماده ۱۱۷ قانون برنامه چهارم توسعه که به خصوصی‌سازی صددرصدی فعالیت‌های اجرایی اشاره دارد، تاکنون که این برنامه رو به اتمام است، اجرایی نشده است (۱۶). تمام این موارد نشان‌دهنده درصد اهمیت ورزش در مجموعه برنامه‌های توسعه اقتصادی - اجتماعی ورزش کشور است.

بعد از «درصد اهمیت ورزش در مجموعه برنامه‌های توسعه»، «ویژگی‌های فرهنگی، مذهبی، اجتماعی و سیاسی جامعه» در اولویت دوم نسبت به زیرمعیارهای جنبه‌های اجتماعی قرار دارد. در ضمن بین کل عوامل مؤثر بر خصوصی‌سازی باشگاه‌ها، در رتبه ششم قرار دارد (جدول ۳). سند راهبرد نظام جامع تربیت بدنی و ورزش کل کشور در طرح‌های پیشنهادی خود، لزوم انجام مطالعات گروبنندی مجاز در ورزش حرفه‌ای را مطرح ساخته (۱۰)، اما آنچه در این زمینه اهمیت دارد، شرایط فرهنگی، مذهبی و قوانین و مقررات در هر کشور است که به‌طور مستقیم موضوع شرط‌بندی‌های ورزش را تحت تأثیر قرار می‌دهند (۴). همچنین عدم حضور بانوان در

باشگاه‌های ورزشی و استادیوم‌ها به‌منظور مشاهده مسابقات، بنا به شرایط فرهنگی و مذهبی کشور درآمد حاصل از فروش بلیت را کاهش می‌دهد و این موارد بر خصوصی‌سازی باشگاه‌های ورزشی مؤثرند. توکلی (۱۳۸۶) عدم اطلاع‌رسانی و فرهنگ‌سازی مناسب (۵) و احمدی (۱۳۸۵) نگرش بدبینانه مردم به بخش‌های خصوصی ورزشی را به‌عنوان موانع خصوصی‌سازی ورزش بیان می‌کنند (۳).

«سابقه طولانی مدت فعالیت دولت در اقتصاد» در اولویت سوم قرار دارد. در جوامعی که حکومت مردمی در آنها سابقه دیرینه دارد، سیاست خصوصی‌سازی و محدود کردن فعالیت‌های مداخله‌گرانه اقتصادی دولت با سهولت صورت می‌گیرد و با فوریت بیشتری همه‌گیر می‌شود (۶)، ولی مردم کشور ما دارای ایده‌ای سوسیالیستی هستند. در تفکر سوسیالیستی، از صاحبان صنایع بزرگ کمتر حمایت می‌شود. در این نظام، افراد به ملی شدن شرکت‌های بزرگ صنعتی و تجاری علاقه‌مندند. به همین دلیل بعد از انقلاب، سیاست ملی شدن صنایع مورد استقبال همگانی قرار گرفت و کسی از این عملکرد انتقاد نکرد. موارد ذکرشده به زیرمعیار «مذموم شناخته شدن سرمایه‌داری در کشور» اشاره دارد که در بین کل عوامل مؤثر اولویت ۱۲ را به خود اختصاص داده است (جدول ۳). اولویت‌بندی حاصل می‌تواند کمک مؤثری به مسئولان برای خصوصی‌سازی باشگاه‌های ورزشی کند و از این اولویت‌بندی می‌توان برای تدوین برنامه‌های راهبرد خصوصی‌سازی باشگاه‌های ورزشی استفاده کرد. مسئولان خصوصی‌سازی باید در مجموعه برنامه‌های توسعه اقتصادی و اجتماعی کشور به ورزش اهمیت بیشتری بدهند. قوانین و مقررات دست‌وپاگیر حذف و قوانین لازم و هماهنگ با اجرای فرایند واگذاری تصویب شود. روش‌های موجود خصوصی‌سازی به‌منظور انتخاب مؤثرترین روش برای واگذاری باشگاه‌ها بررسی و سعی شود با آموزش صحیح و تبلیغات، نگرش‌های فرهنگی، مذهبی، اجتماعی و سیاسی جامعه که مانع خصوصی‌سازی باشگاه‌های ورزشی می‌شوند، اصلاح شود. قوانین حقوق مالکیت معنوی، قانون مالیاتی و قانون کار به‌منظور خصوصی‌سازی باشگاه‌های ورزشی و ضمانت اجرایی آنها اصلاح شوند و در نهایت اینکه بر اساس اولویت‌های حاصل با طی کردن مسیر مستمر و پیوسته پیش‌زمینه‌های لازم برای خصوصی‌سازی باشگاه‌های ورزشی ایجاد شود.

منابع و مأخذ

۱. آذر، عادل. رجب زاده، علی. (۱۳۸۷). "نصمیم‌گیری کاربردی (رویکرد M.A.D.M)". تهران، انتشارات نگاه دانش، چاپ دوم.
۲. ابراهیم بای سلامی، غلام حیدر. (۱۳۸۵). "فرهنگ و سیاستگذاری در ایران". مطالعات فرهنگی و ارتباطات، ص ۲۱۳ تا ۲۳۴.
۳. احمدی، اژدر. (۱۳۸۵). "بررسی موانع و مشکلات موجود در خصوصی‌سازی ورزش از دیدگاه باشگاه‌های خصوصی شهرستان ارومیه". اولین همایش ملی شهر و ورزش، تهران.
۴. الهی، علیرضا. (۱۳۸۷). "موانع و راهکارهای توسعه اقتصادی صنعت فوتبال جمهوری اسلامی ایران". رساله دکتری، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی دانشگاه تهران.
۵. توکلی، سعید. رضوی، محمدحسین. (۱۳۸۶). "مقایسه دیدگاه مدیران دولتی و غیردولتی در زمینه موانع خصوصی‌سازی ورزش استان قم". اولین همایش تخصصی مدیریت ورزشی، مازندران.
۶. حقی، محمدعلی. (۱۳۷۹). "خصوصی‌سازی و عوامل مؤثر در آن". کارآفرین، شماره ۴ و ۵، ص ۶۶ - ۶۴.
۷. خبیری، محمد. (۱۳۸۳). "مقایسه وضعیت باشگاه‌های لیگ حرفه‌ای فوتبال جمهوری اسلامی ایران با توجه به معیارهای یوفا و باشگاه‌های منتخب ژاپن". کره جنوبی، امارات و ترکیه. طرح پژوهشی، پژوهشکده تربیت بدنی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری.
۸. رحیمی بروجردی، علیرضا. (۱۳۸۵). "خصوصی‌سازی". تهران، انتشارات دانشگاه تهران، چاپ اول.
۹. سازمان بورس اوراق بهادار تهران، (۱۳۸۱). "تحول کسب و کار حرفه‌ای برای توسعه ظرفیت‌های اقتصادی ورزش". گزارش شناخت روش‌های باشگاه‌داری در اروپا، گزارش یک پژوهش.
۱۰. سازمان تربیت بدنی جمهوری اسلامی ایران، (۱۳۸۲). "طرح جامع ورزش کشور". مطالعات تفصیلی توسعه ورزش حرفه‌ای.

۱۱. سازمان خصوصی‌سازی (۱۳۸۸). "گزارش عملکرد سازمان خصوصی‌سازی در سال ۱۳۸۸". (۱۳۸۹/۱۰/۲۰).

<http://www.ipo.ir/index.aspx?siteid=1&pageid=684>

۱۲. صفارزاده پاریزی، غلامرضا. (۱۳۸۱). "مروری بر سیاست خصوصی‌سازی و بررسی عملکرد آن طی سال-

های ۱۳۸۰ - ۱۳۶۸ در کشور". پژوهشنامه اقتصادی، ص ۱۳۳ - ۱۱۵.

۱۳. عبدالملکی، حجت‌الله، و همکاران. (۱۳۸۸). "تحلیل نظری و کاربردی نظریه‌های مزیت‌سنجی منطقه‌ای

و مدل‌سازی مزیت‌سنجی بخش‌های تولیدی در مناطق کشور". فصلنامه پژوهش‌های اقتصادی ایران، سال ۱۳،

شماره ۳۸، ص ۲۱۶ - ۱۸۱.

۱۴. عارفیان، یداله. (۱۳۸۴). "بررسی سیاست خصوصی‌سازی و موانع و مشکلات آن در تربیت بدنی از

دیدگاه مدیران استان مازندران". پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه مازندران.

۱۵. عظیم‌پور، علیرضا، و همکاران. (۱۳۸۸). "ارزیابی نتایج مدل AHP در پهنه‌بندی خطر زمین‌لغزه

(مطالعه موردی حوزه آبریز اهر چای)". فضای جغرافیایی، سال نهم، شماره ۲۶؛ ۸۷ - ۷۱.

۱۶. قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران (۱۳۸۴).

۱۷. قره‌خانی، حسن، و همکاران. (۱۳۸۹). "رتبه‌بندی مهم‌ترین موانع خصوصی‌سازی باشگاه‌های فوتبال

ایران". هفتمین همایش بین‌المللی تربیت بدنی و علوم ورزشی، تهران.

۱۸. قوچانی، اصلان. (۱۳۸۷). "موانع رشد بخش خصوصی". فرهنگ اندیشه، شماره ۲۴ و ۲۵. صص ۶۸ -

۴۷.

۱۹. کیانی، فاطمه، فاضلیان، محسن. (۱۳۸۸). "ابزارها و نهادهای مالی در خصوصی‌سازی بنگاه‌ها و باشگاه-

های ورزشی". هفتمین همایش بین‌المللی تربیت بدنی و علوم ورزشی، تهران.

۲۰. معاونت پژوهشی مرکز پژوهش و برنامه‌ریزی. (۱۳۸۷). "ضرورت خصوصی‌سازی و تسریع اجرای

سیاست‌های اصل ۴۴ قانون اساسی". سازمان بازرسی کل کشور. <http://www.gio.ir/?view=12&nul=244>

۲۱. مؤمنی، منصور. (۱۳۸۵). "مباحث نوین تحقیق در عملیات". چاپ اول. تهران، انتشارات دانشگاه تهران.

۲۲. نریمانی، مرتضی. (۱۳۸۱). "بررسی پیامدها و موانع خصوصی سازی در شرکت های تعمیرات نیروی برق ایران". پایان نامه کارشناسی ارشد، مؤسسه تحقیقات و آموزش مدیریت (وزارت نیرو).

23. Alan H.S. Chan, W.Y., Kwok, Vincent G. Duffy, (2004). "Using AHP for determining priority in a safety management system". *Industrial management and data systems*. Vol. 14, Issue 5, PP: 430-445.

24. Frrad. A and Pages. M. (1996). "Image sponsoring: a methodology to match event and sponsor". *Journal of Sport Management*, 10(3), PP: 278-291.

25. Gerreard, B. (2006). "The economics of association football". Vol. 2, Edward Elgar publishing limited.

26. Lanoue M.R. and Revetta, Jr. J.J.(1993). "An analytic hierarchy approach to major league baseball offensive performance ratings". *Mathematical and computer modeling*, Vol. 17, Issues, 4-5, PP: 195-209.

27. Michie J, and Oughton, C. (2005). "The corporate governance of professional football clubs in england". *Corporate governance: an international review*, Vol. 13, Issue 4, PP: 517-531.

28. Nageshaand N. and P. Balachandra, (2006). "Barriers to energy efficiency in small industry clusters: Multicriteria – based prioritization using the analytic hierarchy process". *Energy*, Vol. 31, Issue 12, PP:1969-1983.

29. Zangeneh, Ali. Jadid, Sahhram. Rahimi-kian, Ashkan. (2009). "A hierarchical decision making model for the prioritization of distributed generation technologic": a case study for Iran. *Energy policy*, Vol. 37, Issue 12, PP: 5752-5763.